

INSTYTUT ARCHEOLOGII I ETNOLOGII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

PRZEGLĄD ARCHEOLOGICZNY

TOM 56

WROCLAW 2008

For the exchange write please to

**Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Oddział we Wrocławiu
ul. Więzienna 6, 50-118 Wrocław, Poland**

Orders regarding all publications of the Institute of Archaeology and Ethnology should be addressed to the Institute of Archaeology and Ethnology, Polish Academy of Sciences, Al. Solidarności 105, 00-140 Warszawa, Poland, fax: 48-22-6240100 Warsaw
Website: www.archaeology.pl

The subscription rates for periodical are (in USD or equivalent):

ARCHEOLOGIA.....	25
ARCHAEOLOGIA POLONA.....	30
ARCHEOLOGIA POLSKI.....	30
ETHNOLOGIA POLONA.....	30
ETNOGRAFIA POLSKA.....	25
FASCICULI ARCHAEOLOGIAE HISTORICAE.....	20
KWARTALNIK HISTORII KULTURY MATERIALNEJ.....	15 (each issue)
PRZEGLĄD ARCHEOLOGICZNY.....	30
SPRAWOZDANIA ARCHEOLOGICZNE.....	30

Standard postage and packing charge USD 6.

Payment must be made by International Money Order sent to BPH-PBK S.A. VIII O/Warszawa nr 11101037-401030212753
or by check payable to Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Al. Solidarności 105, 00-140 Warszawa, Poland.
We accept credit cards: MasterCard, Visa, Diners Club, American Express, JBC.

INSTYTUT ARCHEOLOGII I ETNOLOGII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
ODDZIAŁ WE WROCŁAWIU

P III 242

PRZEGLĄD ARCHEOLOGICZNY

TOM 56

Biblioteka Instytutu
Archeologii i Etnologii PAN

0038470

WROCŁAW 2008

Akci. 33/2009 ol.

Redakcja – Editor
BOGUSŁAW GEDIGA

Sekretarz Redakcji – Editorial secretary
SŁAWOMIR MOŹDZIOCH

Członkowie Komitetu Redakcyjnego – Editorial Committee members
GRZEGORZ DOMAŃSKI, LECH LECIEJEWICZ, JANUSZ KRUK,
ROMUALD SCHILD, WOJCIECH SZYMAŃSKI, ZENON WOŹNIAK

Redaktor techniczny – Technical Editor
JAROSŁAW MICHAŁAK

Tłumacze – Translators
JANUSZ MURCZKIEWICZ – tekst niemiecki – German text
PAWEŁ WIT ZAGÓRSKI – tekst angielski – English text

EDITORIAL OFFICE: Instytut Archeologii i Etnologii
Polskiej Akademii Nauk
Oddział we Wrocławiu
ul. Więzienna 6
50-118 Wrocław
Phone: +48-71 344 16 08
Fax: +48-71 344 33 52
e-mail: bge@arch.pan.wroc.pl
smo@arch.pan.wroc.pl

„Przegląd Archeologiczny” is regularly listed in the International Current Awareness Service: Anthropology.
Selected material is indexed in the International Bibliography of Social and Cultural Anthropology.

Przegląd Archeologiczny © Copyright 2008 All Rights Reserved

All papers are copyright to their authors and to Przegląd Archeologiczny

No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical,
including photocopy, recording or any information storage and retrieval system, without permission
from the copyright owner.

PL ISSN 0079-7138

Wydawnictwo Instytutu Archeologii i Etnologii PAN – Oddział we Wrocławiu
Nakład: 450 egz.

Druk i oprawa:
„ELMA”
ul. Norwida 29, 50-375 Wrocław

SPIS TREŚCI – CONTENTS

ARTYKUŁY – ARTICLES

- Janusz WOLSKI, Azylianizacja – proces dostosowania się grup łowiecko-zbierackich do przemian klimatycznych i środowiskowych późnego glacjału 5
L'Azilianisation – le processus d'adaptation des chasseurs-cueilleurs aux transformations climatiques et environnementales au Tardiglaciaire 39
- Tomasz CHMIELEWSKI, Uwagi o chronologii względnej i absolutnej wczesnego i środkowego eneolitu na obszarze Polski południowo-wschodniej i zachodniej Ukrainy 41
Remarks on relative and absolute chronology of Early and Middle Eneolithic in the area of South-East Poland and West Ukraine 93
- EWA BUGAJ, JAROSŁAW KOPIASZ, The Early Iron Age elite and their seat in the South West Poland 101
- ANDRZEJ JANOWSKI, Herkules i Hydra – o wyobrażeniu na krążku z kości słoniowej z Ostrowa Tumskiego we Wrocławiu 117
Hercules and Hydra – about image of an ivory disc from Ostrów Tumski in Wrocław 124
- MICHAŁ PAWLETA, Szanuj swych przodków i dbaj o ich szczątki. Archeolodzy a neopoganie wobec kwestii obchodzenia się ze szczątkami zmarłych na przykładzie „reburial issue” w Wielkiej Brytanii 127
Ehre deine Ahnen und Sorge für ihre Überreste. Archäologen und Neuheiden angesichts der Frage des Umgangs mit den Überresten von Toten am Beispiel von „reburial issue” in Großbritannien 144

RECENZJE – REVIEWS

- Idea megalityczna w obrzędzie pogrzebowym kultury pucharów lejkowatych*, (Anna Kulczycka-Leciejewiczowa) 147
- Friedrich Laux, *Die Äxte und Beile in Niedersachsen I (Flach-, Randleisten- und Absatzbeile); Die Äxte und Beile in Niedersachsen II (Lappen-, Tüllenbeile, Tüllenmeißel und -hämmer)*, (Justyna Baron) 151
- Sztuka pradziejowa i wczesnośredniowieczna jako źródło historyczne*, (Tomasz Gralak) 155
- Lynn Meskell, *Memory's Materiality: Ancestral Presence, Commemorative Practice and Disjunctive Locales*, (Magdalena Matczak) 160

KRONIKA – CHRONICLE

- Międzynarodowe Sympozjum Petroarcheologiczne we Wrocławiu, 11-12 października 2007 165
- Rola głównych centrów kulturowych w kształtowaniu oblicza kulturowego Europy Środkowej we wczesnych okresach epoki żelaza* (Biskupin, 24-26 czerwca 2008) 167
- Hanna Lech z domu Młynarczyk (17 lutego 1949 – 6 sierpnia 2008) 172

**PRICE LIST
OF THE MONOGRAPHS & PERIODICALS
PUBLISHED BY THE INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY AND ETHNOLOGY
POLISH ACADEMY OF SCIENCES**

MONOGRAPHS:

„Album civium Leopoliensium”. Rejestry przyjęć do prawa miejskiego we Lwowie 1388-1783 („Album civium Leopoliensium”. Registers of New Burghers of Lviv 1388-1783) [ed. A. Janeczek]. Poznań – Warszawa 2005	40€
Bogdan Balcer, Ćmielów – Krzemionki – Świeciechów. Związki osady neolitycznej z kopalniami krzemienia (Ćmielów – Krzemionki – Świeciechów. Relations between the Neolithic Settlement and Flint Mines). Warszawa 2002	19€
B. Balcer, J. Machnik, J. Sitek, Z pradziejów Roztocza na ziemi zamojskiej (Prehistory of Roztocze in Zamość Region). Kraków 2002	19€
Budownictwo i budowniczy w przeszłości. Studia dedykowane Tadeuszowi Poklewskiemu (Architecture and Builders in the Past) [ed. A. Abramowicz, J. Maik]. Łódź 2002	28€
Zbigniew Bukowski, Znaleźiska bursztynu w zespołach z epoki brązu i z wczesnej epoki żelaza z dorzecza Odry oraz Wisły (Amber Finds in Bronze Age and Early Iron Complexes from the Catchment Areas of the Oder and Vistula Rivers). Warszawa 2002	19€
Celts on the Margin. Studies in European Cultural Interaction 7th c. BC – 1st c. AD [ed. H. Dobrzańska, V. Megaw, P. Poleska]. Kraków 2005	35€
Civitas et villa. Miasto i wieś w średniowiecznej Europie Środkowej (Civitas et villa. Town and Village in Early Medieval Central Europe) [eds C. Buško, J. Klápště, L. Leciejewicz, S. Moździoch]. Wrocław-Praha 2002	30€
Jan Dąbrowski. Ältere Bronzezeit in Polen. Starsza epoka brązu w Polsce. Warszawa 2004	30€
Grzegorz Domański. Ślęza w pradziejach i średniowieczu (Ślęza Mount [Zobtenberg] in Prehistory and Middle Ages). Wrocław 2002	19€
Marek Dulnicz, Kształtowanie się Słowiańszczyzny Północno-Zachodniej. Studium archeologiczne (Formation of the North-Western Slavdom). Warszawa 2001	26€
Europe around the Year 1000 [ed. P. Urbańczyk]. Warszawa 2001	30€
Jan Fiedorczuk, Final Paleolithic Camp Organization as Seen from the Perspective of Lithic Artifacts Refitting. Warszawa 2006	45€
The Killing Fields of Zwolen. A Middle Paleolithic Kill-Butchery-Site in Central Poland [ed. R. Schild]. Warszawa 2005	45€
Zbigniew Kobyliński, Archeologia lotnicza w Polsce. Osiem dekad wzlotów i upadków (Aerial Archaeology in Poland. Eight Decades of Rises and Declines). Warszawa 2005	18€
Anna Kulczycka-Leciejewiczowa, Zawarża. Osiedle neolityczne w południowopolskiej strefie lessowej (Zawarża. A Neolithic Settlement in the Southern Poland's Loess Region). Wrocław 2002	19€
Maria Lityńska-Zajac, Chwasty w uprawach roślinnych w pradziejach i wczesnym średniowieczu (Segetal Weeds in Prehistoric and Early Medieval Farming). Kraków 2005	30€
Daniel Makowiecki, Historia ryb i rybołówstwa w holocenie na Niżu Polskim w świetle badań archeoichtologicznych (History of Fishes and Fishing in Holocene on Polish Lowland in the Light of Archaeoichthyological Studies). Poznań 2003	19€
Henryk Mamzer, Archeologia i dyskurs. Rozważania metaarcheologiczne (Archaeology and Discourse. Metaarchaeological Considerations). Poznań 2004	15€
Andrzej Mierzwiński, Znaki utrwalone w glinie. Społeczno-obrzędowe aspekty działań wytwórczych końca epoki brązu i wczesnej epoki żelaza. Model nadodrzański (Zeichen in Ton festgehalten. Sozial-rituelle Aspekte von Herstellungsaktivitäten der ausgehenden Bronze- und frühen Eisenzeit. Oderraum-Modell). Wrocław 2003	22€
Moneta mediaevalis [eds R. Kiersnowski, S. K. Kuczyński, M. Męcłewska, M. Mielczarek, B. Paszkiewicz]. Warszawa 2002	34€
Sławomir Moździoch, Castrum Munitissimum Bytom. Lokalny ośrodek władzy w państwie wczesnopiastowskim (Castrum Munitissimum Bytom. Local Power Center in Early Medieval Poland). Warszawa 2002	22€
The Neighbours of Poland in the 10th Century [ed. P. Urbańczyk]. Warszawa 2000	15€
The Neighbours of Poland in the 11th Century [ed. P. Urbańczyk]. Warszawa 2002	19€
Oblazowa Cave. Human Activity, Stratigraphy and Palaeoenvironment [eds P. Valde-Nowak, A. Nadachowski, T. Madeyska]. Kraków 2003	24€
Od narodzin do wieku dojrzałego. Dzieci i młodzież w Polsce. Cz. I: Od średniowiecza do wieku XVIII (Children and Youth in Ancient Poland. Vol. I: X-XVIII Centuries) [ed. M. Dąbrowska, A. Klonder]. Warszawa 2002	20€
Omnia res mobilia. Polish Studies in Posthumous Inventories of Movable Property in the XVI-XIX Century [ed. J. Kruppé, A. Pośpiech]. Warszawa 1999	34€
On the Frontier of Latin Europe. Integration and Segregation in Red Ruthenia, 1350-1600 [ed. Th. Wünsch, A. Janeczek]. Warszawa 2004	22€
Początki osadnictwa w Sudetach (The Beginnings of Settlement in the Sudety Mountains) [ed. P. Valde-Nowak]. Kraków 1999	15€
Polish Lands at the Turn of the Dirst and the Second Millennium [ed. P. Urbańczyk]. Warszawa 2004	40€
Principes de description des verres anciens depuis les temps les plus reculés jusqu'au XIIIe siècle de n.è. (D'après l'analyse du matériel archéologique du Centre, de l'Est et du Sud-Est de l'Europe et de la Transcaucasie) [eds M. Dekówna, J. Olczak]. Warszawa-Toruń 2002	22€
Quo vadis archaeologia? [ed. Z. Kobyliński], Warsaw 2001	17€
Marian Rębkowski, Pierwsze lokacje miast w księstwie zachodniopomorskim. Przemiany przestrzenne i kulturowe (The First Foundations of the Charter Towns in the Duchy of West Pomerania. Spatial and Cultural Changes). Kołobrzeg 2001	19€
Stan i potrzeby badań nad wczesnym średniowieczem w Polsce – 15 lat później (The State and Needs of Research on Early Medieval Poland – 15 Years Later) [ed. W. Chudziak, S. Moździoch]. Toruń – Wrocław – Warszawa 2006	50€
Świat Słowian wczesnego średniowiecza (World of Early Medieval Slavs) [ed. M. Dworaczek, A. Kowalska, S. Moździoch, M. Rębkowski]. Szczecin – Wrocław 2006	45€
Theory & Practice in Archaeological Research. Vol. III: Dialogue with the Data: the Archaeology of Complex Societies and its Context in the 90s [ed. S. Tabaczyński, P. Urbańczyk]. Warszawa 1998	34€
A Turning of Ages – Im Wandel der Zeiten – Jubilee Book Dedicated to Professor Jan Machnik on His 70th Anniversary [ed. S. Kadrow]. Kraków 2000	26€
Piotr Włodarczak, Kultura ceramiki sznurowej na Wyzynie Małopolskiej (Corded Ware Culture in Little Poland Upland). Kraków 2006	30€
H. Zoll-Adamikowa, M. Dekówna, E.M. Nosek, The Early Mediaeval Hoard from Zawada Lanckorońska [Upper Vistula River]. Warszawa 1999	40€

SERIES:

ADALBERTUS.

TŁO KULTUROWO-GEOGRAFICZNE WYPRAWY MISYJNEJ ŚW. WOJCIECHA NA POGRANICZE POLSKO-PRUSKIE
[pod redakcją Przemysława Urbańczyka]

- vol. 4. Jolanta Sadowska-Topór, Starożytne drogi w dolinie rzeki Dzierzgoń w świetle badań archeologicznych. Warszawa 1999 11€
vol. 5. Maria Kasprzycka, Tło paleogeograficzne osadnictwa Żuław Elbląskich w pierwszym tysiącleciu naszej ery. Warszawa 1999 11€

ARCHEOLOGIA MAZOWSZA I PODLASIA. STUDIA I MATERIAŁY [pod redakcją Wojciecha Szymańskiego]

- vol. 1. Osadnictwo pradziejowe i wczesnośredniowieczne w dorzeczu Stupianki pod Płockiem [ed. M. Dulnicz]. Warszawa 1998 26€
vol. 2. Barbara Balke, Kultura przeworska nad dolną Pilicą. Cmentarzysko w Brzeźcach, pow. Białobrzegi Radomskie. Osada w Działowie, pow. Grójec. Warszawa 2004 11€
vol. 3. Problemy przeszłości Mazowsza i Podlasia [ed. M. Dulnicz]. Warszawa 2005 20€
vol. 4. Felix Biermann, Sypniewo. Wczesnośredniowieczny kompleks osadniczy na północnym Mazowszu. Cz. I: Obiekty, zabytki i ich interpretacja historyczna. Warszawa 2006 35€

ARCHEOLOGICZNE ZESZYTY AUTOSTRADOWE

- vol. 1. Osada z epoki brązu i okresu halsztackiego w Chrzastowie Poławcznym 1. Autostrada A2 [ed. J. Maik]. Łódź 2002 9€
vol. 2. Badania na autostradzie A4, cz. I [ed. B. Gediga]. Wrocław 2003 24€
vol. 3. Badania na autostradzie A4, cz. II [ed. B. Gediga]. Wrocław 2004 13€
vol. 4. J. Baron, Przestrzenna organizacja osad ludności kultury lużyckiej na przykładzie stanowiska w Polwicy, pow. wrocławski. Wrocław 2005 20€
vol. 5. Badania na autostradzie A4, cz. III [ed. B. Gediga]. Wrocław 2007 45€

BIBLIOTEKA ETNOGRAFII POLSKIEJ [pod redakcją Jolanty Kowalskiej]

- Nr 53. Iwona Kabzińska, Wśród „kościelnych Polaków”. Z badań nad wyznacznikami tożsamości narodowej Polaków z Białorusi. Warszawa 1999 15€
Nr 54. Podhale. Tradycja we współczesnej kulturze wsi [ed. D. Tylkowa]. Kraków 2000 22€

BIBLIOTHECA ANTIQUA [pod redakcją Aleksandry Dunin-Wąsowicz]

- Vol. XXIII. T. Scholl, V. Zin'ko, Archaeological Map of Nymphaion [Crimea]. Warszawa 1999 15€

COLLECTIO ARCHAEOLOGICA. HISTORICA ET ETHNOLOGICA [pod redakcją Andrzeja Janeczka]

- vol. 1. Lech Leciejewicz, Opera selecta. Z dziejów kultury średniowiecznej Polski i Europy. Wrocław 2006 35€

MONUMENTA ARCHAEOLOGICA BARBARICA [pod redakcją Zenona Woźniaka]

- T. VI, K. Godłowski, T. Wichman, Chmielów Piaskowy. Ein Gräberfeld der Przeworsk-Kultur im Świętokrzyskie-Gebirge. Kraków 1998 22€
T. VII, W. Ziemińska-Odojowa, Niedanowo. Ein Gräberfeld der Przeworsk- und Wielbark-Kultur in Nordmasowien. Kraków 1999 30€

POLSKIE BADANIA ARCHEOLOGICZNE

- vol. 33. Szczecin we wczesnym średniowieczu. Wschodnia część suburbium [ed. M. Dworaczyk, A.B. Kowalska, M. Rulewicz]. Szczecin 2003 30€
vol. 34. Łęczycza wczesnośredniowieczna. vol. III [ed. A. Abramowicz, A. Nadolski, T. Poklewski-Koziełł]. Łódź 2003 15€
vol. 35. A. Harding, J. Ostojka-Zagórski, C. Palmer, J. Rackham, Sobiejuchy: A Fortified Site of the Early Bronze Age in Poland. Warszawa 2004 33€

SPOTKANIA BYTOMSKIE

- vol. 5. Wędrówki rzeczy i idei w średniowieczu [ed. S. Moździoch]. Wrocław 2004 22€

STUDIA I MATERIAŁY Z HISTORII KULTURY MATERIALNEJ [pod redakcją Jerzego Kruppé]

- Tom LXVIII. A. Klonder, „Wszelka spuścizna w Bogu spoczywającego”. Majątek ruchomy zwykłych mieszkańców Elbląga i Gdańska w XVII wieku. Warszawa 2000 15€
Tom LXIX. D. Molenda, Polski ołów na rynkach Europy Środkowej w XIII -XVII wieku. Warszawa 2001 17€
Tom LXX. D. Głowska, Majątek osobisty duchowieństwa katolickiego w Koronie w XVII i XVIII wieku. Warszawa 2004 19€
Tom LXXI. O rzeczach minionych. Scripta rerum historicarum Annae Rutkowska-Plachcińska oblata [ed. M. Młynarska-Kaletynowa, J. Kruppé]. Warszawa 2006 22€

PERIODICALS:

ARCHAEOLOGIA POLONA

each issue 22€

- Vol. 41, Warszawa 2003, pp. 308
Vol. 42, Warszawa 2004, pp. 311
Vol. 43, Warszawa 2005, pp. 248
Vol. 44, Warszawa 2006, pp. 416
Vol. 45, Warszawa 2007, pp. 170

ARCHEOLOGIA

each issue 19€

- Vol. LI, Warszawa 2001 /2000/, pp. 152 + XXIV plates
Vol. LII, Warszawa 2002 /2001/, pp. 158 + 25 plates
Vol. LIII, Warszawa 2003 /2002/, pp. 179 + XVIII plates
Vol. LIV, Warszawa 2003, pp. 111 + XVII plates
Vol. LV, Warszawa 2005, pp. 178 + XXXI plates
Vol. LVI, Warszawa 2006, pp. 174 + XXIII plates

ARCHEOLOGIA POLSKI

each issue 22€

- Vol. XLVII:2002, z. 1-2, Warszawa 2002, pp. 426
Vol. XLVIII: 2003, z. 1-2, Warszawa 2003, pp.298

Vol. XLIX: 2004, z. 1-2, Warszawa 2004, pp. 232
Vol. L: 2005, z. 1-2, Warszawa 2005, pp. 228
Vol. LI: 2006, z. 1-2, Warszawa 2006, pp. 240
Vol. LII: 2007, z. 1-2, Warszawa 2007, pp. 228

ETHNOLOGIA POLONA

each issue 22€

Vol. 23, Poznań 2002, pp. 125
Vol. 24, Poznań 2003, pp. 166
Vol. 25, Poznań 2005, pp. 164
Vol. 26, Poznań 2006, pp. 163

ETNOGRAFIA POLSKA

each issue 19€

Vol. XLVII, z. 1-2, Warszawa 2003, pp. 364
Vol. XLVIII, z. 1-2, Warszawa 2004, pp. 284
Vol. XLIX, z. 1-2, Warszawa 2005, pp. 273
Vol. L, z. 1-2, Warszawa 2006, pp. 284
Vol. LI, z. 1-2, Warszawa 2007, pp. 252

FASCICULI ARCHAEOLOGIAE HISTORICAE

each issue 15€

Fasc. 18: 2005, Łódź 2006, pp. 79
Fasc. 19: 2006, Łódź 2006, pp. 70
Fasc. 20: 2007, Łódź 2007, pp. 98

KWARTALNIK HISTORII KULTURY MATERIALNEJ

each issue 12€

Vol. LI, nr 1, Warszawa 2003, pp. 152
nr 2, Warszawa 2003, pp. 168
nr 3-4, Warszawa 2003, pp. 134
Vol. LII, nr 1, Warszawa 2004, pp. 132
nr 2, Warszawa 2004, pp. 124
nr 3, Warszawa 2004, pp. 144
nr 4, Warszawa 2004, pp. 120
Vol. LIII, nr 1, Warszawa 2005, pp. 128
nr 2, Warszawa 2005, pp. 132
nr 3-4, Warszawa 2005, pp. 182
Vol. LIV, nr 1, Warszawa 2006, pp. 148
nr 2, Warszawa 2006, pp. 120
nr 3-4, Warszawa 2006, pp. 124
Vol. LV, nr 1, Warszawa 2007, pp. 120
nr 2, Warszawa 2007, pp. 112
nr 3-4, Warszawa 2007, pp. 176

PRZEGLĄD ARCHEOLOGICZNY

each issue 22€

Vol. 49, Wrocław 2001, pp. 164
Vol. 50, Wrocław 2002, pp. 148
Vol. 51, Wrocław 2003, pp. 228
Vol. 52, Wrocław 2004, pp. 220
Vol. 53, Wrocław 2005, pp. 172
Vol. 54, Wrocław 2006, pp. 232
Vol. 55, Wrocław 2007, pp. 202

SPRAWOZDANIA ARCHEOLOGICZNE

each issue 22€

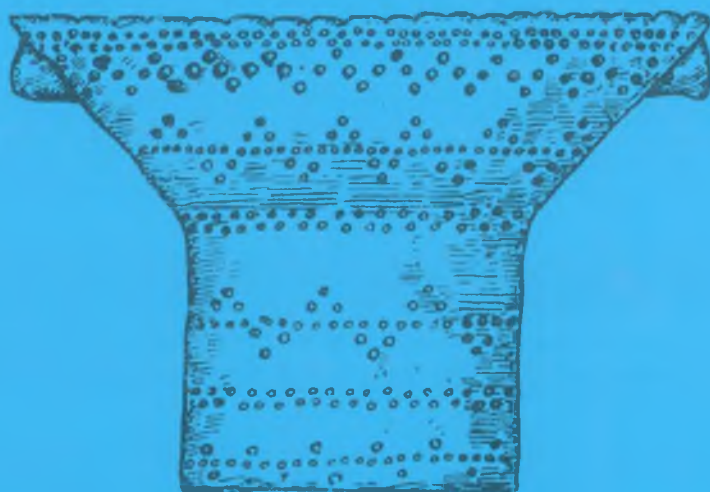
Vol. 53, Kraków 2002, pp. 455
Vol. 54, Kraków 2002, pp. 236
Vol. 55, Kraków 2003, pp. 244
Vol. 56, Kraków 2004, pp. 552
Vol. 57, Kraków 2005, pp. 688
Vol. 58, Kraków 2006, pp. 646
Vol. 59, Kraków 2007, pp. 600

PM 272

INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY AND ETHNOLOGY
POLISH ACADEMY OF SCIENCES

PRZEGLĄD ARCHEOLOGICZNY

VOL. 56

PL ISSN 0079-7138